

EEN ZELDZAAM KUSSENTJE

HYPOCREA ARGILLACEA PHILL. & PLOWR.

Peter Klok

Tolhuis 24-26, 6537 MH Nijmegen

Klok, P.F. 2006. A rare little cushion: *Hypocrea argillacea* Phill. & Plowr. *Coolia* 49(2): 70–71.

This paper presents a short account of macro- and microscopical characters of *Hypocrea argillacea*.

Het is warm, droog en bijna midden in de zomer. En toch zijn er nog plekjes in het Nijmeegse stadspark Staddijk die vochtig genoeg zijn om iets te vinden. Zo vind ik in het eerste het beste bosje dat ik binnenga een *Orbilina* (blijkt later *Orbilina alnea* te zijn), *Lasiosphaeria ovina* en iets wat ik niet meteen thuis kan brengen. Het zijn kussentjes van ongeveer 1 mm groot, die verspreid voorkomen op een tak, mogelijk van wilg of els, want daar staat het bosje vol mee. Opvallend is dat er zowel witte als bruinige vruchtlichamen voorkomen.

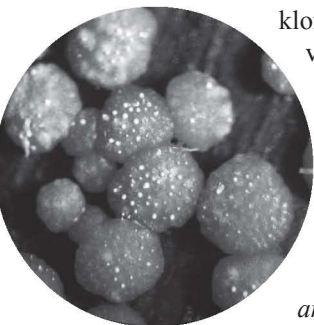
Thuis door de microscoop bij een vergroting van 25× eerst wat ‘close-ups’ van de verschillende vruchtlichamen gemaakt. De bruinige lijken net oliebollen die met poedersuiker

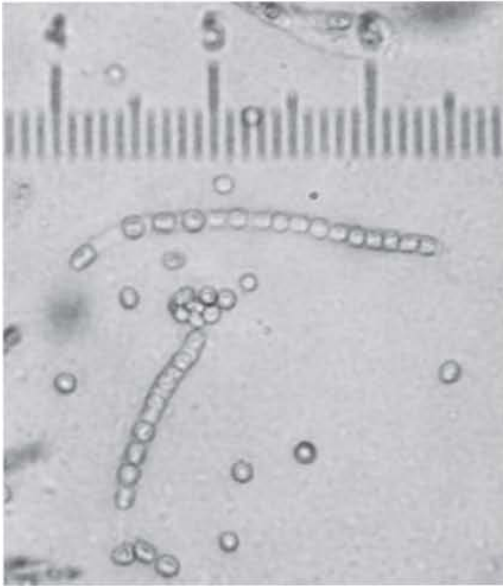
bestrooid zijn: gedeeltelijk met fijn poeder maar ook met kleine klonten die over de bol verdeeld zijn. De witte laten iets van structuur doorschemeren. De sporen worden in asci gevormd en ik tel er 16 per ascus. Er is wat variatie in vorm van de sporen, van ongeveer bolvormig (3–4 µm) tot iets langgerekt (4–5 × 3–4 µm).

Ergens begint het *Hypocrea* in mijn achterhoofd te gonzen en via een algemene determinatiesleutel kom ik inderdaad op *Hypocrea* of Kussentjeszwam uit. Een gedetailleerde sleutel in “Microfungi on Land Plants” (Ellis & Ellis, 1985) doet me vervolgens uitkomen op *Hypocrea argillacea*. Daarbij staat voor *Hypocrea* opgemerkt: “stromata liggen op het oppervlak van het substraat, zijn vaak kussen- of schijfvormig, zijn meestal helder gekleurd, hebben ingebedde perithecia, ascosporen delen elk in twee deelsporen die transparant zijn”.

In de sleutel is er een keuze “stromata eerst wit of lichtgeel, later kleikleurig of bruinig”, die leidt naar *H. argillacea* of *H. citrina*. De laatste valt af door een te grote sporenmaat. Bij *H. argillacea* staat o.a.: “stromata kussenvormig, 1–4 mm doorsnee, eerst citroengeel, later kleibruin”.

Afgezien van de gelige tint van jonge stromata klopt de beperkte informatie. In het

“Overzicht van de Paddenstoelen van Nederland” (Arnolds *et al.*, 1995) blijkt het kussentje als nogal zeldzaam aange-merkt te worden.

Daarom heb ik meer bevestiging proberen te vinden. Gelukkig heb ik een grote privébibliotheek in de buurt die prima service geeft, dus na een e-mail krijg ik meteen 's avonds (het is toevallig net werkgroepavond) een nummer van het Italiaanse “Rivista di Micologia” in handen gedrukt. Daarin staat een artikel van G. Medardi (1999), dat een sleutel tot en beschrijvingen van diverse soorten bevat. En na wat puzzelen, niet alleen met kenmerken maar ook met Italiaans, komen we weer uit op *Hypocrea argillacea*!

Literatuur

- Arnolds, E., Noordeloos, M.E. & Kuyper, Th.W. 1995. Overzicht van de paddenstoelen in Nederland. Uitgave Nederlandse Mycologische Vereniging.
- Ellis, M.B. & Ellis, J.P. 1985. Microfungi on land plants. Croom Helm, London, UK.
- Medardi, G. 1999. Studio sul genere *Hypocrea* Fries. Riv. Micologia 42: 327–338.

MEDEWERKING GEVRAAGD BIJ DE TOTSTANDKOMING VAN EEN ROESTENSTANDAARDLIJST

Roestschimmels en andere microscopische plantenparasitaire schimmels zoals meeldauw-schimmels komen momenteel niet voor in onze Standaardlijst en deze schimmels worden dan ook niet meegenomen in de kartering. Dat is jammer, want hun voorkomen kan net zo bedreigd zijn als dat van paddenstoelen.

Om tot een inventarisatie van plantenparasitaire schimmels te komen is op de eerste plaats een standaardlijst nodig. Hieraan werk ik op dit moment, om te beginnen aan de roesten. In de eerste versie wil ik graag een inschatting maken van de mate van voorkomen van roestschimmels. Hierbij zou ik graag iedereen die af en toe regelmatig naar roesten kijkt willen inschakelen. Als u interesse heeft om mee te doen, dan krijgt u in de loop van april een vragenlijst voor alle roestsoorten. Het is ook mogelijk uw waarnemingslijsten aan mij op te sturen, dan verwerk ik de gegevens. Tot slot kan deze oproep voor u een stimulering zijn om dit voorjaar nu toch maar eens met roesten te beginnen!

Aad Termorshuizen, Kabeljauwallee 11, 6865 BL Doorwerth
e-mail: aadtermorshuizen@planet.nl